

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2022r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2022r. w Suwałkach

sprawy **S. M.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego

w związku z odwołaniem S. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 16 marca 2021 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala kapitał początkowy S. M. na dzień 1 stycznia 1999r. w wysokości 68.501,84 (sześćdziesiąt osiem tysięcy pięćset jeden, 84/100) złotych, przy przyjęciu okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 12 lat, 5 miesięcy i 22 dni oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 89,71%.

UZASADNIENIE

Decyzją z 9.04.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 291 ze zm.), odmówił S. M. ustalenia kapitału początkowego, na wniosek ubezpieczonego z 4.03.2021 r., wskazując, że wnioskodawca nie udowodnił okresów składkowych przed 1.01.1999 r.

W odwołaniu od tej decyzji S. M. wnosił o uwzględnienie pominiętych okresów zatrudnienia i ustalenia kapitału początkowego na podstawie złożonych dokumentów.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

S. M. urodził się (...) Wniosek o przyznanie prawa do emerytury złożył 4.03.2021 r. Decyzją z 9.04.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 291 ze zm.), odmówił S. M. ustalenia kapitału

początkowego, wskazując, że nie udowodnił okresów składkowych przed 1.01.1999 r. Natomiast decyzją z 14.04.2021 r. odmówił prawa do emerytury, powołując się na art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że po 31.12.1998 r. wnioskodawca nie udowodnił żadnego okresu ubezpieczenia.

W oparciu o wskazania odwołującego się oraz przedłożone do akt rentowych dokumenty dotyczące zatrudnienia (kwestionowane przez organ rentowy), Sąd pozyskał akta osobowe i dokumentację płacową ze spornych okresów (z wyjątkiem okresu od 26.03.1980 r. do 15.06.1980 r., gdyż nie udało się odnaleźć żadnej dokumentacji osobowej czy płacowej dotyczącej zatrudnienia w (...) B.). Następnie dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości H. G. na okoliczność ustalenia kapitału początkowego odwołującego się z uwzględnieniem jego zatrudnienia i wynagrodzenia w spornych okresach na podstawie akt osobowych i pozostałych dowodów w sprawie.

Ustalenia co do spornych okresów zatrudnienia i wynagrodzenia dokonano w oparciu o wyliczenia biegłej sądowej z zakresu rachunkowości H. G. (opinia k. 149-180 i opinia uzupełniająca k. 203-214):

- **Okres od 28 października 1975 roku do 17 października 1977 roku.**

Z kopii książeczki wojskowej dołączonej do akt ZUS wynika, że odwołujący się w tym okresie pełnił służbę wojskową.

- **Okres zatrudnienia od 5 grudnia 1977 roku do 18 października 1979 roku.**

Do akt sprawy dołączono akta osobowe z tego okresu zatrudnienia (k. 29 akt). Z akt tych wynika, że od 5 grudnia 1977 roku do 18 października 1979 roku odwołujący się był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w B. Oddział w E. na stanowisku kierowcy. Do akt sprawy dołączono też karty wynagrodzeń odwołującego z tego okresu zatrudnienia (k. 40 akt).

Ze świadectwa pracy wynika, że odwołujący się był zatrudniony do 18 października 1978 roku. Rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z powodu tymczasowego aresztowania. W aktach osobowych znajduje się pismo Komendy Miejskiej Policji z 18 lipca 1979 roku w którym proszono o wypełnienie kwestionariusza S. M., który podał, że jest pracownikiem zakładu. Na karcie wynagrodzeń wykazano w sierpniu, wrześniu 1979 r. wypłaty wynagrodzenia za urlop. Kwoty wypłaty wykazane na karcie są znacznie niższe od przeciętnych wynagrodzeń uzyskiwanych w poprzednich okresach, a nawet niższe od najniższego wynagrodzenia pracowników, które wynosiło w tym czasie miesięcznie (...) złotych. W październiku nie wykazano żadnej wypłaty. Na rozprawie S. M. wskazał, że zatrudniony był zgodnie z zapisem w świadectwie pracy – do 18 października 1979 r. Jest to zgodne z art. 66 § 1 kodeksu pracy, w myśl którego po upływie trzech miesięcy aresztowania umowa wygasa. Z akt osobowych kolejnego zakładu pracy (k. 22 akt) wynika, że odwołujący się został skazany w dniu 16 listopada 1979 roku na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata. W kwestionariuszu osobowym znajdującym się w aktach osobowych kolejnego zakładu pracy, w okresach poprzedniego zatrudnienia wykazano okres od 5 grudnia 1977 roku do 18 października 1979 roku.

Mając na uwadze powyższe ustalenia biegła sporządziła opinię w dwóch wariantach: wariant I – przyjęto zatrudnienie odwołującego się do 18 lipca 1979 roku, i wariant II – przyjęto zatrudnienie zgodnie z świadectwem pracy do 18 października 1979 roku. Wobec zapisów świadectwa pracy i innych dokumentów oraz stanowczych twierdzeń odwołującego się, Sąd przyjął II wariant opinii, to jest ustalił, że S. M. pozostawał w stosunku pracy do 18 października 1979 roku

- **Okres zatrudnienia od 16 czerwca 1980 roku do 11 sierpnia 1983 roku.**

Do akt sprawy dołączono akta osobowe z tego okresu zatrudnienia (k. 22 akt). Zgodnie z świadectwem pracy odwołujący się był zatrudniony w tym okresie w Spółdzielni (...) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy. Ponadto w aktach osobowych znajdują się informacje o ustalonych dla odwołującego się akordowych stawkach wynagrodzenia w zależności od rodzaju i ładowności pojazdów. Do akt sprawy przekazano kopie części list

plac Spółdzielni. Ponadto dołączono karty zarobkowe za 1980 i 1983 rok (k. 41 akt). Na karcie wynagrodzeń za rok 1980 wykazano w miesiącu październiku 3 dni urlopu bezpłatnego.

• **Okres zatrudnienia od 12 sierpnia 1983 roku do 30 czerwca 1989 roku.**

Do akt sprawy dołączono akta osobowe z tego okresu zatrudnienia (k. 60 akt). Zgodnie z świadectwem pracy odwołujący się był zatrudniony w tym okresie w (...)Spółdzielni (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy. W przebiegu pracy zawodowej w kwestionariuszu osobowym wykazano wcześniejsze okresy zatrudnienia: od 5 grudnia 1977 roku do 18 października 1979 roku i od 16 czerwca 1980 roku do 11 sierpnia 1983 roku. Do akt sprawy dołączono karty wynagrodzeń (k. 49-54 akt). Według zapisów na kartach wynagrodzeń odwołujący się przebywał na urlopie bezpłatnym: od 15 maja do 30 września 1987 roku i od 18 do 29 stycznia 1988 roku. Odwołującemu się w okresie zatrudnienia wypłacano: wynagrodzenie zasadnicze, premie, dodatek za prace spedycyjne, załadunkowe, wyładunkowe, obsługę codzienną pojazdu, pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenie za czas urlopu, wynagrodzenie za okres ćwiczeń wojskowych, dodatek za oszczędność paliwa, dodatek stażowy. Ponadto odwołujący się otrzymywał premię z zysku.

W latach 1983-1986 i 1988 roku odwołujący się otrzymywał rekompensaty z tytułu wzrostu cen.

Z informacji w aktach ZUS wynika, że odwołujący się nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (k. 15 akt rentowych). Odwołujący się nie dołączył dowodów na opłatę składek na ubezpieczenie społeczne we wskazanym okresie od 1992 do 1994 roku. W związku z tym okres ten nie może być uwzględniony przy obliczaniu kapitału początkowego.

Okresy ubezpieczenia w KRUS, jakie wskazuje odwołujący w swoim piśmie k. 5 akt sprawy, nie podlegają uwzględnieniu przy wyliczaniu kapitału początkowego, albowiem nie stanowią okresów składkowych jak i nieskładkowych wymienionych w ustawie emerytalnej.

W oparciu o zebrane dokumenty oraz obowiązujące przepisy, powołane na wstępie opinii oraz w trakcie omawiania poszczególnych składników wynagrodzenia, biegła ustaliła dochody odwołującego się do 31 grudnia 1998 r. Wyliczenia zamieściła w tabelkach w treści opinii, dodatkowo sporządziła zestawienia z kart wynagrodzeń i list płac w formie załączników do opinii. Przy czym z uwagi na braki w dokumentacji oraz wątpliwości, co do zapisów w kartach wynagrodzeń, dotyczące niektórych składników np. rekompensat zapisanych sumarycznie, przyjęła wysokość wypłacanych rekompensat wynikającą z obowiązujących wówczas przepisów, która nie budziła jej wątpliwości. W opinii oraz opinii uzupełniającej wskazała też uzasadnienie swego stanowiska, które jest przekonujące i nie budzi wątpliwości Sądu.

Następnie biegła ustaliła podstawę wymiaru kapitału początkowego, okresy składkowe i nieskładkowe oraz współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. Sąd przyjął wariant II opinii (zgodnie z uzasadnieniem wskazanym powyżej) i za biegłą ustalił kapitał początkowy S. M. na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 68.501,84 (sześćdziesiąt osiem tysięcy pięćset jeden 84/100) złotych, przy przyjęciu okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 12 lat 5 miesięcy i 22 dni oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 89,71%.

Sąd oddalił wniosek organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu rachunkowości i finansów (k. 225-226) na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. Odnośnie zastrzeżeń, które podnosił pełnomocnik organu rentowego, w ocenie Sądu, w sporządzonej opinii biegła w sposób klarowny wyjaśniła dlaczego przyjęła do obliczeń określone wartości, wskazując przy tym podstawę prawną tych ustaleń. Dodatkowo wydział merytoryczny ZUS nie zgłosił błędów matematycznych w wyliczeniach biegłej. Wprawdzie nie wskazano tego wprost w piśmie procesowym z 6.04.2022 r., ale też zarzut ten nie został zgłoszony. Sąd oddalając ten wniosek wziął pod uwagę również to, że opinia sporządzona została na podstawie archiwalnych, nie zawsze kompletnych dokumentów i do odtworzenia wynagrodzeń

należy poczynić pewne założenia w oparciu o obowiązujące przepisy i zachowaną dokumentację. Podstawy wyliczeń sporządzonych przez biegłą nie budzą wątpliwości Sądu.

Sąd zważył, co następuje:

Jak stanowi art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz.53 ze zm.), kapitał początkowy jest obliczany dla każdego ubezpieczonego urodzonego po 31.12.1948 r. a przed 1.01.1999r., opłacającego składkę na ubezpieczenia społeczne lub za którego składkę tę opłacał płatnik składek. Stanowi on rodzaj rozliczenia z systemem ubezpieczeń społecznych obowiązującym przed 1999 r. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1.01.1999 r. Stosownie do art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Do podstawy wymiaru świadczenia przyjmuje się zatem składniki wynagrodzenia (przychód, dochód), które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, obowiązujących we wskazanym przez wnioskodawcę okresie, podlegały składce na ubezpieczenia społeczne. Nie uwzględnia się natomiast składników wynagrodzenia wyłączonych z tego obowiązku.

Pozyskane przez Sąd akta osobowe i inne dokumenty dotyczące wypłaconych S. M. w okresie zatrudnienia (niebudzącego wątpliwości) wynagrodzeń, pozwoliły na ustalenie wnioskodawcy kapitału początkowego, z uwzględnieniem wskazanych przez niego okresów zatrudnienia, za wyjątkiem okresu od 26.03.1980 r. do 11.08.1980 r. Za ten okres S. M. dysponował jedynie umową o pracę zawartą 26.03.1980 r. na okres próbny do 9.04.1980 r., okres wstępny do 26.03.1981 r., a następnie na czas nieokreślony. Miał świadczyć pracę w Ośrodku (...) w B. na stanowisku pomocnika kierowcy. Poszukiwania akt osobowych z tego zakładu pracy nie przyniosły jednak rezultatu, a wobec braku jakichkolwiek innych dowodów na świadczenie pracy, okres ten nie mógł być uwzględniony.

Zgodnie z art. 15 ust.2a ustawy emerytalnej, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym czasie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. Pozyskane akta osobowe oraz inne dokumenty, pozwoliły jednak na ustalenie wynagrodzenia w sposób bardziej zbliżony do rzeczywistego, przy uwzględnieniu składników wynagrodzenia, które były niewątpliwe. Skutkowało to ustaleniem S. M. kapitału początkowego w wysokości wyliczonej przez biegłą w sporządzonej opinii w wariantcie II.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.